

believe that in part three of Article 197-1 of the Criminal Code of Ukraine, not an independent crime, but a qualifying attribute of the crime stipulated in part one of Article 197-1 of the Criminal Code of Ukraine, was fixed. The lack of a unified approach to the interpretation of the features of the disposition of part three of Article 197-1 of the Criminal Code of Ukraine also takes place in the enforcement activities of pre-trial investigation bodies and courts. In the process of the analysis of legal literature and law enforcement practice, the position is held that according to the third part of this article, an independent composition of the crime is assigned, and not a qualifying attribute of the crime envisaged by part one of Article 197-1 of the Criminal Code of Ukraine. In order to eliminate any discrepancies in the interpretation of part three of Article 197-1 of the Criminal Code of Ukraine and to correct the unsuccessful design of the disposition of this part, it is proposed to make appropriate changes to it, which would clearly indicate that the part of the crime provided for in this part is a formal one. For this purpose, it is proposed from the disposition of part three of Article 197-1 of the Criminal Code of Ukraine to delete the words "specified in part one of this article". It is also emphasized that the prolonged existence of this problem and not its solution through legislative changes indicates that it can be solved more quickly in the criminal procedure. This implies that the Cassation Criminal Court, as part of the Supreme Court, has the right to formulate in its decision a conclusion on the application of the rule of law in such legal relationships. However, in order to resolve the problem in question in this way, it is necessary that the relevant criminal proceedings be submitted to the Cassation Criminal Court as part of the Supreme Court.

Keywords: unauthorized occupation of land, unauthorized construction, significant damage, the composition of the crime, the qualification of crimes.

УДК 343.98

*А. М. Лисенко,
І. В. Лисенко*

ХАРАКТЕРИСТИКА ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ ЗА ЛІНІЄЮ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено визначенню стану оперативної обстановки, пов'язаної з учиненням терористичної діяльності в сучасній Україні та факторів, що впливають на неї. Для цього здійснено аналіз статистичних даних щодо вчинення злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, за 2014–2018 роки, а також запропоновано розподіляти фактори, що впливають на оперативну обстановку за досліджуваною лінією роботи, на зовнішні та внутрішні.

Ключові слова: оперативна обстановка, фактори, що впливають на оперативну обстановку, терористична діяльність, терористичний акт, терорист.

Постановка проблеми. Вивчення результатів діяльності правоохоронних органів протягом останніх років свідчить про те, що попри активне застосування державою заходів щодо протидії терористичній діяльності, такі злочини залишаються досить широко розповсюдженими в сучасній Україні. З огляду на значну суспільну небезпеку цих злочинів не випадковим є те, що завдання з протидії терористичній діяльності на сьогодні розглядається в Україні як пріоритетне та входить до комплексу державних євроінтеграційних заходів. Однією зі складових ефективної протидії терористичній діяльності є аналіз та визначення стану оперативної

обстановки щодо цієї роботи, факторів, що впливають на вчинення досліджуваних злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних питань сутності оперативної обстановки та проблем, пов'язаних з практичним аналізом її стану, займалися багато відомих радянських та сучасних українських учених, а саме: О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, В. М. Бризгалов, В. А. Бірюков, В. П. Захаров, М. В. Корнієнко, О. Г. Лекарь, В. А. Лукашов, А. В. Ліпкан, Д. Й. Нікіфорчук, В. Г. Самоїлов, Г. К. Синілов, І. Р. Шинкаренко та ін. Водночас стан дослідження оперативної обстановки щодо протидії терористичній діяльності в сучасній Україні є недостатнім, адже науковці комплексно цілеспрямовано його не аналізували.

Формування цілей. Автори поставили за мету на підставі комплексного аналізу спеціальної фахової літератури, офіційних статистичних даних про вчинення злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, визначити стан оперативної обстановки щодо цієї роботи та фактори, що впливають на їх учинення.

Виклад основного матеріалу. У фаховій літературі визначенню поняття «оперативна обстановка» присвячено чимало робіт. Існують різні погляди щодо його трактування. Деякі науковці поняття «оперативна обстановка» нерідко ототожнюють із синонімічним поняттям «криміногенна обстановка (ситуація)». Переважна більшість фахівців у галузі ОРД розглядають оперативну обстановку як сукупність зовнішніх та внутрішніх умов функціонування оперативного підрозділу [1, с. 33; 2, с. 35–44; 3; 4; 5; 6].

Зокрема, І. Р. Шинкаренко вважає, що оперативна обстановка складає сукупну єдність взаємопов'язаних географічних, соціально-демографічних, соціально-економічних, політичних умов, притаманних конкретному об'єкту оперативної уваги або території, на якій функціонує правоохоронний орган (оперативний підрозділ), а також аналітико-статистичної характеристики злочинності та інших правопорушень, стану сил і засобів правоохоронного органу та ефективності його оперативно-службової діяльності [7, с. 4].

Схожої думки дотримується М. В. Корнієнко, який визначає оперативну обстановку як сукупність важливих для правоохоронної діяльності соціально-демографічних, соціально-економічних, соціально-політичних, стабілізуючих або дестабілізуючих факторів, які є суттєвими для цього регіону в певний період часу, що виражається через систему кількісних та якісних характеристик стану злочинності, адміністративної деліктності, охорони громадського порядку та громадської безпеки в конкретно взятому регіоні, а також оцінку ефективності організаційно-правових заходів, що застосовують правоохоронні органи [8, с. 8–9].

Ми погоджуємося з думкою тих науковців, які визначають оперативну обстановку як сукупність постійно змінюваних взаємопов'язаних і взаємодіючих зовнішніх і внутрішніх стосовно суб'єкта управління умов, що визначають стан боротьби з розглядуваними злочинами на певній території, характеризують їх поширеність і суспільну небезпеку та є підставою для

вироблення й прийняття відповідних управлінських рішень, тобто основою для цілеспрямованого впливу відповідних підрозділів на деякі з них [9; 10; 11].

Попри різні погляди науковців щодо визначення поняття «оперативна обстановка», у будь-якому з них можна виділити як складові елементи фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Проте зауважимо, що як взаємопов'язані та взаємообумовлені зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на стан оперативної обстановки, не є рівнозначними.

На нашу думку, зовнішні умови виступають визначальними, об'єктивно визначаючи характер і спрямованість діяльності правоохоронних органів, впливаючи на формування основ управління. Зовнішнє середовище при його дослідженні штучно обмежується певною сукупністю факторів, безпосередньо пов'язаних з тією чи іншою соціальною діяльністю, соціальною організацією. Підставою для визначення значимості зовнішніх факторів може бути ступінь небезпеки та загрози, яку вони можуть створювати для особи, суспільства та держави.

Внутрішні умови впливають на зовнішні фактори, сприяючи зміцненню правопорядку на території оперативного обслуговування. Наприклад, активна цілеспрямована робота правоохоронних органів щодо вирішення найбільш актуальних проблем боротьби з терористичною діяльністю сприяє, відповідно, більш успішному їх вирішенню та зміцненню правопорядку в місті, районі тощо.

Аналізуючи досліджувані фактори, треба пам'ятати, що в певний момент ті чи інші з них можуть мати домінантне або другорядне значення для життєдіяльності системи, а також можуть сприяти її нормальному функціонуванню або перешкоджати йому. Водночас зміни, пов'язані з окремими факторами, призводять до зміни інших. Повнота обліку чинників оперативної обстановки щодо протидії терористичній діяльності залежить від визначення меж вивчення факторів зовнішнього й внутрішнього середовища та управлінської позиції керівника.

Кожній групі факторів, що впливають на оперативну обстановку, притаманні певні ознаки, які безпосередньо характеризують їх. Знання та врахування цих ознак допомагає здійснити оцінку стану оперативної обстановки на території обслуговування та надати оцінку діяльності правоохоронних органів щодо протидії терористичній діяльності. Проте вплив кожної групи факторів на визначення стану оперативної обстановки не є однаковим.

Автори статті вважають за доцільне згрупувати зовнішні та внутрішні фактори в три блоки: 1) географічна, соціально-економічна, демографічна, політична та ідеологічна характеристики території оперативного обслуговування; 2) стан і динаміка вчинення терористичної діяльності та результати боротьби з нею на території оперативного обслуговування; 3) наявність сил та засобів і ефективність їх використання в боротьбі із зазначеними злочинами. До того ж зауважимо, що перші два блоки належать до зовнішніх факторів, а третій – до внутрішніх.

Розглядаючи перший блок факторів, що визначають стан оперативної обстановки щодо протидії терористичній діяльності (характеристика території оперативного обслуговування), доцільно детальніше проаналізувати окремі елементи їх характеристики:

1. *Географічні або адміністративно-територіальні фактори.* Підставою для відокремлення цієї групи факторів є те, що на території окремої адміністративно-територіальної одиниці (місто, район, область) частина зовнішніх умов, що об'єктивно склалися та в яких функціонують оперативні підрозділи правоохоронних органів, має відносно стійкий характер. Це пояснюється особливими географічними або адміністративними характеристиками відповідного регіону, які, власне, є стабільними, проте вони і собі впливають на динаміку та масштаби кримінальних проявів тероризму через вплив на визначальні соціально-економічні, демографічні та інші процеси.

Територіальний розподіл кількості та характеру вчинених злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, у межах України характеризується суттєвими відмінностями. Зокрема, найбільшу кількість досліджуваних злочинів учинено в Донецькій та Луганській областях, що пояснюється проведенням на їх території Операції Об'єднаних Сил (раніше антитерористичної операції). Також значну кількість злочинів учинено в містах Київ, Харків та Одеса, які є політично та економічно потужними. Об'єктивно це пояснюється наявністю в столиці України та обласних центрах значної кількості державних органів влади, осередків політичних рухів, а також проведенням публічних заходів тощо. До того ж суттєві коливання, що пов'язані з територіальним поширенням фактів терористичної діяльності, додатково можуть пояснюватись окремими соціально-економічними відмінностями регіонів країни.

2. *Соціально-економічні фактори.* Цю групу складають фактори, що характеризують економіку регіону, його соціально-економічні умови, економічний профіль; кількість державних органів, органів місцевого самоврядування та їх установ, підприємств і організацій різних організаційно-правових форм, їх структурну чисельність; розмір заробітної плати населення; середній прожитковий мінімум у регіоні.

Умови соціально-економічного розвитку є одним із чинників, що впливають на прийняття особою рішення щодо участі в терористичній діяльності як у ролі пособника, так і виконавця, організатора тощо. До таких умов передусім належить: занепад економічної системи України, обумовлений ліквідацією та припиненням діяльності багатьох підприємств державної та комунальної форм власності, що призвело до втрати робочих місць, виникнення безробіття та зубожіння населення; виникнення через економічний занепад соціальної кризи в державі, проявом якої є нерівномірність доходів окремих осіб та розшарування суспільства на групи бідних і багатих.

3. *Соціально-демографічні фактори.* Указана група відображає найбільш рухомий елемент зовнішнього соціального середовища. До найсуттєвіших характеристик належить: загальна чисельність і щільність населення міста,

району, його національний склад; питома вага міського та сільського населення; природний і механічний приріст (скорочення) населення; статева та вікова структура населення. З названих характеристик найбільший вплив на вчинення терористичної діяльності мають: щільність населення на певній території та його національний склад. Неоднорідність населення за національною ознакою часто призводить до напруження суспільних відносин та виникнення на цьому ґрунті міжнетничних конфліктів.

Потрібно також ураховувати, що різка зміна демографічних характеристик міста, району чи іншого адміністративно-територіального утворення, пов'язана зі жвавими міграційними процесами, можуть призвести до утруднення оперативної обстановки щодо протидії терористичній діяльності.

4. *Соціально-політичні та соціально-ідеологічні характеристики міста, району, іншого адміністративно-територіального утворення.* Вони відображають рівень і якість життя; морально-політичну, ідеологічну обстановку в регіоні. Різні соціальні, політичні, національні та релігійні погляди, пов'язані з існуванням окремих субкультур, можуть суттєво позначитися на погіршенні суспільних відносин та призвести до виникнення політичних, релігійних і міжконфесійних конфліктів. Напрута в суспільстві є відправним поштовхом і головним чинником для виникнення тероризму. Крім того, треба враховувати моральну деградацію та духовну кризу суспільства, які виявляються в розмитості моральних орієнтирів, розповсюдженості ідеології споживацтва та культу насильства, матеріального успіху, духовній спустошеності, усвідомленні безперспективності існування, утраті сенсу життя, незайнятості дозвілля молоді тощо.

Деякі дослідники [9; 10] зазначають, що вивчення всіх зазначених факторів під час безпосереднього аналізу оперативної обстановки на території обслуговування в практичній діяльності правоохоронних органів зазвичай не здійснюється. Водночас повноцінний моніторинг факторів, що відображають стан ускладнення оперативної обстановки, визначає потребу посилення організаційних та інших заходів, що здійснюють управлінські апарати правоохоронних органів для підвищення ефективності боротьби з терористичною діяльністю.

Географічна, соціально-економічна, демографічна, політична та ідеологічна характеристики території оперативного обслуговування можуть виступати факторами, що визначають певні зміни стану та динаміки вчинення терористичної діяльності. Без глибокого вивчення цих факторів і процесів неможливо визначити тенденції та закономірності вчинення розглядуваних злочинів, причини та умови їх учинення, а також правильно оцінити оперативну обстановку щодо цієї роботи й визначити систему заходів реагування на її зміни.

Стан і динаміка вчинення терористичної діяльності та результати боротьби з нею на території оперативного обслуговування фактично

відображають рівень ефективності боротьби правоохоронних органів із зазначеними злочинами та свідчать про дієвість організаційних чинників їх функціонування.

Під час проведення оперативно-розшукових заходів, гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, що проводять правоохоронні органи для протидії терористичній діяльності, певною мірою змінюються відповідні характеристики розглядуваного елемента оперативної обстановки. Тому такий елемент треба розглядати не лише як фактор зовнішнього середовища, але і як основний об'єкт впливу, об'єкт застосування організаційних і тактичних зусиль з боку правоохоронців.

Потрібною умовою підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів щодо протидії терористичній діяльності є всебічний аналіз і оцінка сучасного стану оперативної обстановки на території обслуговування. До головних елементів, які відображають характеристику стану оперативної обстановки щодо такої роботи, належать насамперед статистичні дані, що характеризують її кількісні та якісні показники. До того ж усебічний аналіз елементів оперативної обстановки є першочерговим та необхідним етапом організації діяльності оперативних підрозділів. Об'єктивні висновки за результатами такого аналізу дають змогу визначити способи вирішення проблем, що перешкоджають досягненню оптимально потрібного результату під час боротьби з терористичною діяльністю.

Розглядаючи характеристику оперативної обстановки, зауважимо, що основу відповідного аналізу, безумовно, складає вивчення стану, структури й динаміки вчинених злочинів та відповідних тенденцій. Проте окремі автори вважають, що такі ознаки безпосередньо не визначають спрямованості конкретних заходів криміналістичного та оперативно-розшукового характеру, а лише свідчать про масштаби злочинної діяльності та їх суспільну небезпеку [12, с. 41].

Аналіз статистичних показників кількості облікованих злочинів і вручених за їх учинення підозр свідчить, що за останні п'ять років досить низька ефективність роботи оперативних підрозділів щодо встановлення винних осіб, а також про складний стан оперативної обстановки за досліджуваною лінією роботи. Зокрема, у 2014 р. було обліковано злочинів, передбачених ст. 258 ККУ «Терористичний акт» – 894, вручено повідомлень про підозру – 49, відповідно відсоток злочинів, у яких було встановлено підозрюваних осіб, склав – 5,48%. Що стосується інших злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, передбачених ст. 258-1 ККУ «Втягнення у вчинення терористичного акту» відповідно 7; 1; 14,29%; ст. 258-2 ККУ «Публічні заклики до вчинення терористичного акту» – 4; 0; 0%; ст. 258-3 ККУ «Створення терористичної групи чи терористичної організації» – 427; 256; 59,95%; ст. 258-4 ККУ «Сприяння вчиненню терористичного акту» – 11; 5; 45,45%; ст. 258-5 ККУ «Фінансування тероризму» – 48; 4; 8,33%.

У 2015 р. було обліковано злочинів, передбачених ст. 258 ККУ – 349, вручено повідомлень про підозру – 32, відповідно відсоток злочинів, у яких було встановлено підозрюваних осіб, склав – 9,16%. Щодо інших злочинів,

пов'язаних з терористичною діяльністю, передбачених ст. 258-1 ККУ відповідно 1; 0; 0%; ст. 258-2 ККУ – 3; 2; 66,67%; ст. 258-3 ККУ – 567; 342; 60,32%; ст. 258-4 ККУ – 7; 6; 85,71%; ст. 258-5 ККУ – 93; 8; 8,6%. У 2016 р. було обліковано злочинів, передбачених ст. 258 ККУ – 1658, вручено повідомлень про підозру – 18, відповідно відсоток злочинів, у яких було встановлено підозрюваних осіб, склав – 1,09%. Щодо інших злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, передбачених ст. 258-1 ККУ відповідно 0; 0; 0%; ст. 258-2 ККУ – 2; 1; 50%; ст. 258-3 ККУ – 304; 106; 34,87%; ст. 258-4 ККУ – 1; 0; 0%; ст. 258-5 ККУ – 72; 7; 9,72%. У 2017 р. було обліковано злочинів, передбачених ст. 258 ККУ – 1283, вручено повідомлень про підозру – 13, відповідно відсоток злочинів, у яких було встановлено підозрюваних осіб, склав – 1,01%. Щодо інших злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, передбачених ст. 258-1 ККУ відповідно 1; 0; 0%; ст. 258-2 ККУ – 0; 0; 0%; ст. 258-3 ККУ – 248; 104; 41,94%; ст. 258-4 ККУ – 2; 1; 50%; ст. 258-5 ККУ – 60; 14; 23,23%. За січень–липень 2018 р. було обліковано злочинів, передбачених ст. 258 ККУ – 410, вручено повідомлень про підозру – 13, відповідно відсоток злочинів, у яких було встановлено підозрюваних осіб, склав – 3,17%. Щодо інших злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, передбачених ст. 258-1 ККУ відповідно 0; 0; 0%; ст. 258-2 ККУ – 0; 0; 0%; ст. 258-3 ККУ – 123; 41; 33,33%; ст. 258-4 ККУ – 0; 0; 0%; ст. 258-5 ККУ – 25; 10; 40% [13].

Щодо динаміки вчинення розглядуваних злочинів спостерігається така тенденція: протягом 2014 р. було обліковано злочинів, передбачених ст. 258 ККУ – 894, ст. 258-1 ККУ – 7, ст. 258-2 ККУ – 4, ст. 258-3 ККУ – 427, ст. 258-4 ККУ – 11, ст. 258-5 ККУ – 48. У 2015 р. ст. 258 ККУ – 349 (-60,97%), ст. 258-1 ККУ – 1 (-85,71%), ст. 258-2 ККУ – 3 (-25%), ст. 258-3 ККУ – 567 (+32,79%), ст. 258-4 ККУ – 7 (-36,36%), ст. 258-5 ККУ – 93 (+93,75%). У 2016 р. відповідно ст. 258 ККУ – 1658 (+475%), ст. 258-1 ККУ – 0 (-100%); ст. 258-2 ККУ – 2 (-33,33%), ст. 258-3 ККУ – 304 (-46,38%), ст. 258-4 ККУ – 1 (-85,71%), ст. 258-5 ККУ – 72 (-7,74%). У 2017 р. ст. 258 ККУ – 1283 (-22,62%), ст. 258-1 ККУ – 1 (+100%), ст. 258-2 ККУ – 0 (-100%), ст. 258-3 ККУ – 248 (-18,42%), ст. 258-4 ККУ – 2 (+50%), ст. 258-5 ККУ – 60 (-16,66%). За січень–липень 2018 р. ст. 258 ККУ – 410 (-36,14%), ст. 258-1 ККУ – 0 (-100%), ст. 258-2 ККУ – 0 (0%), ст. 258-3 ККУ – 123 (-0,81%), ст. 258-4 ККУ – 0 (-100%), ст. 258-5 ККУ – 25 (-16,67%) [13].

Під час аналізу статистичних даних щодо динаміки вчинення злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, та кількості осіб, яким було повідомлено про підозру, передусім треба враховувати дані щодо злочинів, передбачених ст. 258 КК України «Терористичний акт». На нашу думку, такий підхід забезпечить більш об'єктивне уявлення про оперативну обстановку за досліджуваною сферою роботи через те, що злочини, передбачені ст. 258 КК України, не є латентними, на відміну від більшості інших злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю. Таке становище, відповідно, відображається на повноті обліку вчинених злочинів, адже значну кількість латентних злочинів не виявляють, деяку частину латентних злочинів навіть у разі виявлення не реєструють, наприклад, за відсутності перспектив встановлення підозрюваної особи або перспективи доведення її

вини в суді (це додатково відображається на статистичних даних щодо кількості вручених підозр).

До того ж зазначимо, що справжній стан поширеності досліджуваних злочинів відрізняється ще більшими кількісними показниками їх учинення. Це обумовлено певними недоліками в роботі правоохоронних органів щодо документування фактів терористичної діяльності. Такі недоліки полягають насамперед у тому, що оперативні та слідчі працівники не вживають заходів щодо фіксації фактів учинення саме терористичних актів, а не інших, схожих з ними за механізмом учинення, злочинів загально кримінальної спрямованості (умисне вбивство, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеня, знищення майна, хуліганство тощо). Особливо це стосується випадків, коли на початковому етапі розслідування не вдається встановити осіб, причетних до вчинення терористичного акту.

Аналіз статистичних даних щодо кількості вручених підозр за вчинення злочинів, передбачених ст. 258 КК України, за 2014–2018 роки свідчить про те, що відсоток установлення винних осіб складав у цей період від 1,01% до 9,16%, а в середньому 3,98%. Такий стан, безумовно, потребує вжиття з боку держави заходів щодо вдосконалення протидії терористичній діяльності.

Щодо динаміки вчинення розглядуваних злочинів спостерігається така тенденція: протягом 2014 р. було обліковано 894 злочини, у 2015 р. – 349 (-60,97%), у 2016 р. – 1658 (+475%), у 2017 р. – 1283 (-22,62%), за січень–липень 2018 р. – 410 (-36,14%) [13]. Отже, після значного збільшення кількості вчинених злочинів у 2016 році прослідковується їх поступове зменшення. Порівнюючи ж статистичні дані за 2014 р. та перше півріччя 2018 р., зауважимо, що вони є майже однаковими (різниця складає 8,28%). Це свідчить про значне поширення злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю в сучасній Україні.

Зазначимо також, що стан поширеності злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю, безпосередньо залежить від стану поширеності інших злочинів загально кримінальної спрямованості. Таке твердження ґрунтується на тому, що механізм учинення терористичних актів, інших злочинів, що охоплюються поняттям «терористична діяльність» у абсолютній більшості випадків передбачає вчинення інших злочинів, наприклад, придбання, виготовлення або викрадення вогнепальної зброї, вибухових пристроїв або речовин, бойових припасів тощо.

Одним з головних внутрішніх факторів, що впливають на стан оперативної обстановки, є наявність сил і засобів та ефективність їх використання в боротьбі з терористичною діяльністю. На досягненні кінцевих результатів оперативно-службової діяльності за певними показниками в основному побудована й система організації діяльності територіальних та управлінських підрозділів правоохоронних органів.

Основними показниками розглядуваного фактора є: 1) чисельність особового складу, 2) ступінь його професійної підготовки, 3) раціональність розподілу функціональних обов'язків, 4) інтенсивність участі особового складу підрозділів, що спеціалізуються та не спеціалізуються на боротьбі з терористичною діяльністю, у боротьбі з такими злочинами.

Реагуванням на ускладнення оперативної обстановки можуть бути структурно-штатні зміни, перестановка та переорієнтація осіб, які надають негласну допомогу правоохоронним органам, удосконалення організації і тактики проведення оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій тощо.

Висновки. На підставі викладеного доходимо висновку про те, що обґрунтований розподіл факторів, що впливають на оперативну обстановку щодо протидії терористичній діяльності, на класифікаційні групи та їх усебічний аналіз допомагають визначити реальний стан оперативної обстановки, динаміку змін, характеристику таких злочинів за кількісними та якісними показниками. Фактори, що впливають на оперативну обстановку за досліджуваним напрямом роботи, доцільно розподілити на дві групи: зовнішні та внутрішні. Аналіз статистичних даних щодо облікованих злочинів і вручених за їх учинення підозр за період 2014–2018 років свідчить, з одного боку, про те, що попри вжиті державою заходи з протидії терористичній діяльності такі злочини мають значну розповсюдженість на території сучасної України, а з іншого – про досить низьку ефективність роботи оперативних підрозділів щодо встановлення винних у їх вчиненні осіб.

Використані джерела:

1. Лукашов В. А. Вопросы организации деятельности аппаратов уголовного розыска : метод. рекомендации. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1969. 69 с.
2. Захаров В. П. Проблемы пошуковой работы оперативных подразделов криминально-виконавчої системи. *Вісник Луганського інституту внутрішніх справ*. 2001. Спец. вип. № 3. С. 35–44.
3. Лекарь А. Г. Основы оперативно-розыскной деятельности : науч.-практ. рекомендации. Москва : ВШ МООП РСФСР, 1966. 44 с.
4. Самойлов В. Г., Синилов Г. К. Изучение и оценка оперативной обстановки на территории, обслуживаемой горрайлинорганом внутренних дел : науч.-практ. рекомендации. Москва : ВШ МВД СССР, 1973. 56 с.
5. Брызгалов В. Н. Среда функционирования органов внутренних дел : учеб. пособие. Киев : КВШ МВД СССР, 1976. 60 с.
6. Никифорчук Д. Й., Ліпкан В. А., Бірюков В. А. Аналіз стану оперативної обстановки як спосіб виявлення діяльності терористських організацій. *Науковий вісник НАВСУ*. 2002. № 1. Ч. 2. С. 100–113.
7. Шинкаренко І. Р. Моніторинг оперативної обстановки: теоретичні підвалини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. Ч. 2. С. 3–21.
8. Корнієнко М. В. Управління силами і засобами органів внутрішніх справ при ускладненні оперативної обстановки в сфері охорони громадського порядку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2000. 21 с.
9. Александров А. А. Анализ и оценка оперативной обстановки в республике, крае, области (правовые и организационные аспекты) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Москва, 2004. 26 с.
10. Герасимов В. В. Совершенствование деятельности органов внутренних дел по реагированию на изменения оперативной обстановки в регионе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Москва, 2006. 26 с.

11. Горяинов К. И. Теория и практика познания криминологической обстановки : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Москва, 1991. 64 с.

12. Шабанов Г. Я. Организация и тактика раскрытия разбойных нападений на водителей автотранспорта : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва, 1995. 26 с.

13. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113651&libid=100820&c=edit&_c=f (дата звернення: 12.08.2019).

Стаття надійшла до редколегії 13.08.2018

Лысенко А. Н., Лысенко И. В. Характеристика оперативной обстановки по линии противодействия террористической деятельности

Статья посвящена определению состояния оперативной обстановки, связанной с совершением террористической деятельности в современной Украине и факторов, влияющих на нее. С этой целью авторы осуществили анализ статистических данных о совершении преступлений, связанных с террористической деятельностью за 2014–2018 годы, а также предложили распределять факторы, влияющие на оперативную обстановку по исследуемой линии работы, на внешние и внутренние.

Ключевые слова: оперативная обстановка, факторы, влияющие на оперативную обстановку, террористическая деятельность, террористический акт, террорист.

Lysenko A., Lysenko I. Characteristics of the Operational Situation behind the Frontier of Counteracting the Terrorist Activity

The study of the results of the activities of law enforcement agencies in recent years shows that despite the state's active use of measures to counter terrorist activities, these crimes remain fairly widespread in modern Ukraine. Considering the significant public danger of these crimes, it is not accidental that the tasks of countering terrorist activities in Ukraine today are considered as priority and are included in the complex of state European integration measures. One of the components of an effective counter-terrorist activity is the analysis and determination of the state of the operational situation along this line of work, as well as the factors influencing the commission of the investigated crimes.

The authors, on the basis of a comprehensive analysis of special scientific literature, official statistics on the commission of crimes related to terrorist activities for 2014–2018, made an attempt to determine the state of the operational situation along the line of work in modern Ukraine, as well as the factors affecting it.

At the time of the study, a reasonable distribution of factors affecting the operational situation in the area of countering terrorist activities on the classification units was proposed, namely: 1) geographical, socio-economic, demographic, political and ideological characteristics of the operational service area; 2) the state and dynamics of the commission of terrorist activities and the results of the fight against them on the territory of operational services; 3) the availability of forces and means and the effectiveness of their use in the fight against these crimes.

The factors included in these blocks, in turn, should be divided into two groups: external and internal factors. However, it should be noted that being interconnected

and interdependent, external and internal factors affecting the state of the operational environment are not equivalent.

The analysis of the statistics of the recorded crimes and the suspicions handed over for their commission for the period 2014–2018 shows, on the one hand, that despite the measures taken by the state to counter terrorist activities, these crimes have a significant prevalence in the territory of modern Ukraine, on the other hand low efficiency of the operational units to identify the perpetrators.

Keywords: operational situation, factors influencing the operational situation, terrorist activity, terrorist act, terrorist.

УДК 343.985 (477)

Р. С. Недов

СТАН НАУКОВИХ РОЗРОБОК З ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

У статті здійснено аналіз наукових праць щодо вивчення питань виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет. Розглянуто наукові дослідження за такими групами: 1) дослідження, присвячені проблемам протидії злочинам, пов'язаним з порушенням прав інтелектуальної власності; 2) дослідження, присвячені проблемам протидії злочинам у сфері використання комп'ютерної інформації та комп'ютерних мереж; 3) дослідження, присвячені проблемам протидії злочинам, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет.

Ключові слова: стан наукових розробок, виявлення злочинів, розслідування злочинів, інтелектуальна власність, Інтернет.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації та науково-технічний прогрес зумовили не лише позитивні зміни в економіці держав. Піратство в мережі Інтернет стало одним з видів правопорушень, що виникли саме через ці фактори. Суперечливість та складність цього явища ставлять перед науковцями та практиками чимало питань, які потребують вирішення та впровадження нових, більш ефективних заходів у сфері охорони прав інтелектуальної власності [1]. У зв'язку з цим украї важливого значення набуває удосконалення організаційно-тактичних засад з виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні до проблем протидії злочинам, пов'язаним з порушенням прав інтелектуальної власності, у своїх дисертаціях зверталися Г. К. Адєєва, Д. К. Антонов, І. М. Горбаньов, С. Г. Гордієнко, О. Б. Єліферов, В. А. Єрмоленко, І. Р. Курилін, К. Є. Поджаренко, В. А. Сандул, О. А. Севідов, В. І. Тарабановська, О. В. Таран, Р. П. Томма, Ю. Ю. Федоришина, О. М. Юрченко та інші.

Формування цілей. Автор має на меті здійснити аналіз наукових праць щодо вивчення питань виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з